

PUSTARE U BARANJI (3) – PODUNAVLJE

Dr. sc. Milan Ivanović *, mr. sc. Franjo Ambroš **

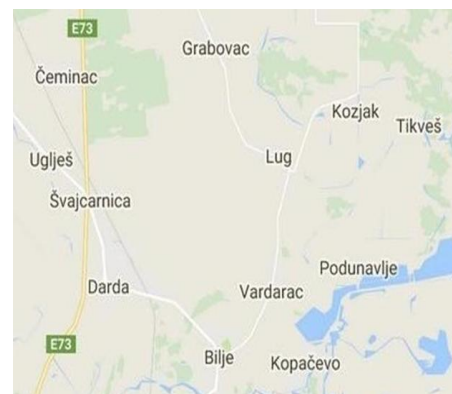
* PANON - institut za strateške studije, Osijek; E-pošta: panon.institut@gmail.com

** „GEOprem“ d.o.o. Osijek

Sažetak

Pustara je “prostrano zemljište koje se ne obrađuje već služi za stočarstvo, konjogojstvo i uzgoj svinja na otvorenom”. [1] Naziv 'pustara' je slavenizirana mađarska riječ “puszta”, a označava prostranu ravnicu. Krajem 18. i u 19. st. na području Baranje osnovane su pustare kao posebne proizvodne gospodarsko-socijalne zajednice za poljoprivrednu proizvodnju i sječu šuma. Krajem 19. i u prvoj polovici 20. st. pustare se grade kao urbanistički planirana ruralna naselja. Ova vrsta naselja u Baranji je u izumiranju zbog više socio-ekonomskih razloga; vremenom nestaju i padaju u zaborav. Cilj je ovog istraživanja prikupiti relevantne podatke o nastanku, razvoju i propadanju pustare Podunavlje (mađarsko ime. *Dunai-puszta*).

Podunavlje je nastalo kao šumska pustara krajem 19. st.- prvi put naselje se spominje u mađarskim statistikama 1880. g. [2] [3] Pustara se nalazi na području Kopačkog rita 7 km sjeveroistočno od Bilja (14 km od Osijeka) na 80 m nadmorske visine i danas teritorijalno pripada općini Bilje (sl.1). Naziv pustare potiče od rijeke Dunav. Stanovnici Podunavlja desetljećima su radili: poljoprivredne poslove na vlastelinskim imanjima, na izlovu ribe te sječi šuma; pustara je s drugim naseljima bila povezana uskotračnom željeznicom za prijevoz roba i ljudi. [4] U velikoj poplavi 1926. g. (uništeno 2/3 žetve u Baranji) Podunavlje je stradalo; nakon II. svjetskog rata izgrađene su nove kuće.

Slika 1- Lokacija pustare Podunavlje [5]

U proteklom stoljeću na ovoj pustari živjelo je i radilo više stotina stanovnika (tab. 1); osnovne gospodarske djelatnosti bile su: stočarstvo, ribogojstvo, peradarstvo i ugostiteljstvo. Kako se modernizirala poljoprivreda (ali i zbog nekvalitetnih i nemoralnih procesa postsocialističke tranzicije u Hrvatskoj) smanjivao se broj stanovnika – tako da prema popisu iz 2011. na ovoj pustari živi samo jedna stanovnica.

Tablica 1 Broj stanovnika pustare Podunavlje

Godina	1880.	1890.	1900.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
Broj stanovnika	...*/	...*/	19	125	...**/	...*/	495	317	348	286	43	2	2	1

Izvor: [1] [6] */ Na popisu stanovništva podaci za Podunavlje bili su uključeni u podatke za naselje Bilje.

**/ Na popisu stanovništva podaci za Podunavlje bili su uključeni u podatke za naselje Vardarac.

U Podunavlju je 1952. g. bila farma mliječih krava (70 grla) i junica (100 grla), a 1960. g. bila je najveća farma Belja za tov goveda (1000 grla, od ukupno 7,820). [7] Ovdje je poslovalo i „Belje“ Ribnjačarstvo (620 ha ribnjaka) koje 2002. g. prestaje s radom (nakon što holding „Agrokor“ preuzima „Belje“). Ribnjaci su izgrađeni 1963. g. a prvi zaposlenici bili su sa pustare (radnici raspuštene stočarske farme) te ribari iz Kopačeva i Bilja. Osamdesetih godina prošlog stoljeća na ribnjacima Belja godišnje se proizvodilo 70 vagona konzumne ribe i ribljeg mlađa (koji se i izvezio). [8] [9] U isto vrijeme na ovoj pustari postojala je i farma pilića i koka nesilica (u pogon „Živinarstvo“ PIK-a „Belje“) na kojoj je bilo zaposleno 150 radnika; nažalost i ova je proizvodnja ugašena krajem 90-tih. [9] PP Orahovica (ima više ribnjaka u Slavoniji) već nekoliko godina priprema obnovu proizvodnje u baranjskim ribnjacima. [10]

Pustara Podunavlje je 50-tih godina imala osnovnu školu (niži razredi) i dom kulture, a djelovao je i nogometni klub „Dunav“. Nove radionice i skladišta te hladnjača za ribu izgrađene su 70-tih godina. Na području pustare je funkcionirala i crpna postaja Podunavlje kojom se ribnjak opskrbljivao vodom iz Dunava. [11] Farma Eblin (nekada poznate Eblinove štale) nalazi se uz cestu Podunavlje – Kozjak; farma je ostala u funkciji, a „Belje“, je u suradnji s Parkom prirode „Kopački rit“, na 350 ha ekoloških pašnjaka pokrenulo ekstenzivni uzgoj goveda pasmine Hereford (matično stado 350 krava) kao simbiozu gospodarske aktivnosti i zaštite okoliša. [12] Osim jedne kuće koja je naseljena, ostale stambene zgrade su srušene, a na mjestu upravne zgrade Podunavlja otvoren je restoran "Kormoran". Više hala peradarske farme uz cestu (nasuprot „Kormorana“) nisu u funkciji od 1998. Godine, zapuštene su i propadaju. [9]

Ključne riječi: Baranja, „Belje“, Kopački rit, Podunavlje, Pustara, Ribnjak